

# **Тема 5. Прямі інвестиції і міжнародне виробництво**

# 5.1. Експорт підприємницького капіталу та його види

**Підприємницький капітал** — це кошти, які прямо або опосередковано вкладаються у виробництво з метою отримання прибутку. У свою чергу підприємницькі капітали поділяються на:

- прями
- портфельні

Залежно від призначення прями іноземні капіталовкладення мають таку структуру:

- а) спрямовані на створення нового підприємства;
- б) на розширення діючих;
- в) для придбання раніше створеної та діючої фірми.

# Експорт підприємницького капіталу

Класифікація угод з іноземним капіталовкладенням:

## **I. Активні форми партнерства:**

1) **«самостійні»;**

2) **акціонерні форми:**

- об'єднання сторонами активів (грошових та матеріальних ресурсів, досвіду управління);
- оцінка об'єднаних активів як капіталовкладень сторін;
- здійснення узгоджених завдань за допомогою спільних органів управління;
- участь сторін в прибутках та збитках залежно від вкладеного капіталу

**II. Пасивні форми співпраці:** неакціонерні або контрактні операції.

## 5.2. Поняття та форми міжнародних інвестицій

**Інвестиції** – це:

- 1) витрати суб'єктів господарської діяльності на створення, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння основного капіталу та пов'язані з цим зміни оборотного капіталу; усі види активів, вкладених у господарську діяльність для отримання доходу;
- 2) спосіб розміщення (використання) фінансових ресурсів та інших економічних активів продуктивним шляхом, який забезпечує збереження або примноження вартості активів і додатковий чистий дохід (прибуток). Міжнародні, або іноземні інвестиції, — це спосіб розміщення капіталу (активів) однієї країни в іншій країні.

# Форми міжнародних інвестицій

## Форми інвестицій:

- 1) державні
- 2) приватні
- 3) міжнародних організацій
- 4) змішані

## Організаційні форми інвестицій:

- 1) компанія зі 100 % власністю інвестора
- 2) участь у акціонерному капіталі компанії
- 3) майнові та немайнові права
- 4) консорціуми
- 5) концесії
- 6) альянси
- 7) міжнародний лізинг

# Види міжнародних інвестицій

## Види інвестицій:

- 1) прями
- 2) портфельні
- 3) міжнародні альянси

## Види інвестиційних активів:

- 1) іноземна валюта
- 2) національна валюта
- 3) рухоме та нерухоме майно
- 4) акції
- 5) фінансові інструменти
- 6) права інтелектуальної власності
- 7) права на господарську діяльність
- 8) послуги
- 9) реінвестиція прибутку



# Види міжнародних інвестицій

**Інвестиції поділяються на:**

**Внутрішні інвестиції** стосуються юридичних і фізичних осіб однієї держави, які використовуються ними на території своєї країни для підприємницької діяльності з метою отримання прибутку.

**Зовнішні (іноземні) інвестиції** — це фінансові активи або матеріальні кошти, які експортуються юридичними або фізичними особами І однієї країни і вкладаються у бізнес на території іншої країни; це спосіб розміщення фінансових ресурсів та інших економічних активів однієї країни в іншій країні для збереження та примноження вартості цих активів; це довгострокові вкладення капіталу за кордоном з метою отримання прибутку:

- прямі іноземні інвестиції;
- портфельні іноземні інвестиції.

# Види міжнародних інвестицій

**Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) – це:**

- 1) підприємницький капітал за кордоном, що забезпечує йому контроль над бізнесом, у який він вкладений;
- 2) як первісне придбання власності за кордоном, так і всі наступні інвестиційні угоди між інвестором та компанією, в яку вкладено капітал (визначення МВФ і системи національних рахунків ООН);
- 3) придбання резидентом однієї країни (прямим інвестором) стійкого і довгострокового економічного інтересу і впливу на діяльність підприємства, що є резидентом іншої країни (підприємство прямого інвестування):
  - чисті реальні інвестиції;
  - валові реальні інвестиції.



## Причини скорочення ПІ

- часткою інвестицій;
- внутрішньо фірмові кредити та реінвестування прибутку;
- зниження кількості операцій ЗіП;
- скорочення прибутків іноземних філій
- скорочення інвестицій в основні галузі – добувний сектор, сільське господарство, обробна промисловість, послуги;
- скорочення на 65% розміщення ПІ приватними фондами;
- падіння ринку викупів за рахунок залучених коштів.

## Ріст ПІ залишився в:

- ПІ фондів національного благостану: зросли на 15%;
- підвищенні активності на глобальних фондових ринках;
- динаміці прибутків корпорацій: з другого півріччя 2009 р. спостерігається помірне відновлення рівня реінвестування прибутку;

### 5.3. Мотивація міжнародної інвестиційної діяльності

1. Отримання більшого прибутку за кордоном;
2. Мотивація прямого іноземного інвестування як засобу оволодіння значною ринковою часткою країни — імпортера капіталу компанією-інвестором;
3. Забезпечення стійких довготривалих інтересів в країні або регіоні;
4. Зниження ризику шляхом географічної диверсифікації виробництва;
5. Можливість ефективності виробничої діяльності через прямий доступ до національних ринків ресурсів;
6. Поширення новітніх технологій та домінування окремих країн у розвитку цих технологій;
7. Перспектива отримати квазірентні доходи на нововведеннях до їх тотального поширення дуже часто приваблює компанії вкладати капітали саме в передові галузі, які, як правило, просуваються тільки деякими розвиненими країнами.

## Стимулювання міжнародних інвестицій

- 1) **МВФ, СОТ, МБРР** здійснюють глобальні макроекономічні та регулятивні умови стимулювання міжнародної інвестиційної діяльності
- 2) **Багатостороння агенція гарантій інвестицій (БАГІ)** надає гарантії для фінансування міжнародних інвестиційних проектів,
- 3) Міжнародна фінансова корпорація (МФК) фінансує міжнародні та національні інвестиційні проекти
- 4) **Організація з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД)** здійснює глобальний моніторинг міжнародної інвестиційної діяльності та розробку підходів до його регулювання;
- 5) **На рівні інтеграційних угруповань** стимулювання міжнародних інвестицій здійснюється шляхом лібералізації руху капіталу, застосування **спеціального режиму інвестування** для пріоритетних цілей (наприклад, інвестування у відсталі регіони та ін.).

**6) Міждержавні регіональні банки розвитку:**  
Європейський банк реконструкції та розвитку, Латиноамериканський банк розвитку, Азійський банк розвитку, Арабський банк розвитку, Чорноморський банк розвитку та співробітництва — здійснюють стимулювання інвестиційної діяльності шляхом надання пільгових інвестиційних кредитів, здійснення портфельних інвестицій, підтримки приватизації;

**7) На міждержавному та національному рівнях стимулювання іноземних інвестицій здійснюється шляхом укладання двосторонніх угод про підтримку та взаємний захист інвестицій, запровадження національного (недискримінаційного) або преференційного режиму іноземних інвестицій, регулювання руху капіталу, оподаткування та репатріації прибутків іноземних інвесторів.**

## **Заходи в щодо стимулювання лібералізації ПШ:**

- доступ до раніше закритих секторів;
- режим доступу до земельних ділянок;
- ліквідація монополій та приватизація державних підприємств.

## **Заходи щодо стимулювання та спрощення інвестиційних процедур:**

- спрощення процедур перевірки та затвердження;
- прискорення видачі дозволів на реалізацію проектів;
- створення податково-бюджетних та фінансових стимулів в певних галузях, регіонах, створення спеціальних економічних зон; покращення ділового клімату: зниження ставки оподаткування корпорацій (в розвинених країнах та в країнах, що розвиваються в африканському та азійському регіонах).



# Тенденції до посилення регулювання ІІ:

- 1) в деяких галузях з'явилися нові національні обмеження іноземних інвестицій;
- 2) посилені процедури відбору та затвердження інвестиційних проектів з метою національної безпеки в межах рятівних фінансових операцій;
- 3) тимчасова націоналізація певних секторів;
- 4) перевага національним інвесторам при приватизації;
- 5) відбувається стрімка еволюція міжнародного інвестиційного режиму в результаті підписання нових договорів, збільшення кількості арбітражних рішень

## Причини збільшення інвестиційних договорів:

- 1) збільшення кількості економічних угод з обмеженим колом учасників;
- 2) переваги у створенні регіональних інвестиційних зон (Південь-Південь);
- 3) віднесення в ЄС питання щодо інвестицій іншим компетентним органам;
- 4) анулювання двосторонніх інвестиційних угод з метою вирівнювання договірного ландшафту та ліквідації протиріч з іншими правовими інструментами;
- 5) посилення умов щодо міжнародних принципів відповідального інвестування у сільське господарство;
- 6) стимулювання іноземних інвестицій для розвитку низьковуглеводної економіки;
- 7) розробка механізмів мобілізації приватного сектору.

## 5.3. Методи міжнародної інвестиційної діяльності

### I. Розвиток контрактних форм співробітництва

#### 1. Експорт-імпорт;

#### 2. Інжинірингові контракти:

- *інженерно-консультаційні* – компанія консультує замовника на стадії підготовки будівництва (вибір оптимального проекту, складання кошторисної документації);
- *інженерно-будівельні* - компанія консультує замовника основному в нафтопереробній галузі

#### 3. Ліцензійні угоди – компанія надає в користування протягом певного терміну захищену ліцензією технологію без права передачі третім суб'єктам, і залишається власником технології;

**4. Франчайзинг** – угода про співпрацю між крупним підприємством – франчайзером та малим – франчайзі (оператором), що об'єднує елементи оренди, купівлі-продажу, підряду, представництва (експлуатація ресторанів і готелів, прокат та обслуговування автомобілів, роздрібна торгівля, будівництво). Предмет франчайзингової угоди передбачає надання компанією-франчайзером підприємству-франчайзі в обмін на пряму чи непряму винагороду прав на використання франшизи з метою маркетингу специфічних видів товарів та (або) послуг .

**5. Міжнародні субконтракти** – надання місцевому партнеру обладнання чи технології, які орієнтовані на експорт;

**6. Експорт гудвіла** – це передача невидимих активів: досвіду управління та організації виробництва, управління фінансовими активами, товарного знаку;

**7. Підрядне виробництво** – зв'язки на основі внутрішньогалузевої спеціалізації

**8. Факторинг** – це здійснення посередницьких послуг у фінансових розрахункових операціях, який передбачає також обов'язки посередника щодо надання деяких інших послуг комерційного характеру. Основним змістом факторингу є задоволення спеціалізованою фірмою вимог кредитора за рахунок стягнення нею з боржника коштів з комерційного рахунку кредитора.



## 9. Лізинг – це

- 1) договір на право користування обладнанням та майном на основі орендних відносин;
- 2) це форма фінансування вкладень на придбання обладнання, машин тривалого користування, будівель, споруд та іншого рухомого і нерухомого майна, що можуть бути об'єктами оренди;
- 3) це особливий вид оренди, який передбачає, що лізингодавець за пропозицією майбутнього користувача купує вибране останнім обладнання у власність і потім здає його цьому суб'єкту в оренду;
- 4) це особливий вид інвестиційної діяльності, спрямований на придбання лізингодавцем у власність вибраного лізинго-одержувачем майна у певного виробника (продавця) та надання цього майна за певну плату в тимчасове користування для підприємницької діяльності.



**Залежно від обсягу обов'язків лізингодавця та терміну використання устаткування лізинг поділяється на:**

**А) Оперативний лізинг** характеризується невеликим терміном контракту (від 3-ох до 9-ти років) та неповною амортизацією об'єктів лізингу. Після закінчення строку об'єкт лізингу може повертатися орендарем, чи укладається нова угода.

**Б) Фінансовим (капітальним) лізингом** вважається оренда, при якій до орендаря переходять усі ризики та переваги, пов'язані з володінням об'єктом оренди. **Умови фінансового лізингу**

- право власності на орендоване майно повністю переходить до орендаря після закінчення терміну оренди;
- орендарю надається можливість після закінчення терміну оренди придбати орендоване майно за залишковою вартістю або відновити оренду на умовах символічної орендної плати;
- термін оренди охоплює більше 75 % строку корисного використання майна;
- дійсна вартість мінімальних орендних платежів дорівнює або перебільшує 90 % поточної вартості орендованого об'єкту.

**10. Контракти на управління** – є засобом, за допомогою якого фірми можуть надіслати частину свого управлінського персоналу для надання підтримки фірмі в іншій країні або надання спеціалізованих управлінських функцій на певний період за встановлену плату

**11. “Проекти під ключ”** – це укладання контрактів на будівництво підприємств, які передаються власникові для експлуатації у стані їх повної готовності.

**II. Створення власних філій, дочірніх компаній, спільних підприємств, стратегічних альянсів**

## Спільне підприємництво – це

- а) діяльність, заснована на співробітництві з підприємцями, підприємствами і організаціями країни-партнера та їхньому спільному розподілі доходів і ризиків від здійснення цієї діяльності;
- б) організаційно-правова форма поєднання зусиль партнерів різних країн з метою здійснення спільної підприємницької діяльності;
- в) підприємство, статутний капітал якого формується шляхом об'єднання майна його засновників (серед них можуть бути й іноземні юридичні особи та громадяни). Засновники спільно провадять господарську діяльність, керують виробництвом, розподіляють прибутки;
- г) організаційно-правова форма поєднання зусиль різнонаціональних партнерів у сфері інвестування, управління, виробництва продукції чи надання послуг, торгівлі, використання доходів, розподілу підприємницьких ризиків тощо.

## Спільні підприємства створюються в таких формах:

- акціонерні товариства (**«Ісузу Авто, Україна»: Корпорація «Богдан» - 50%, Isuzu MOTORS - 30% и Sojitz Corp. - 20%**),
- товариства з обмеженою відповідальністю,
- командитні товариства, холдинги тощо.

Вони характеризуються трьома головними ознаками:

- спільним майном;
- спільним управлінням;
- спільним розподілом прибутку.

## **Стратегічні альянси (СА) — це**

- а) особлива організаційна форма міжфірмових, міжкорпораційних зв'язків двох або більшої кількості компаній, в рамках якої здійснюється довгострокова координація економічної діяльності учасників з метою реалізації масштабних виробничих проектів, максимізації результатів технологічної кооперації, скорочення тривалості інноваційних процесів, зниження вартості та ризикованості виробництва, поліпшення умов доступу до певних ринків;
- б) довірчі довгострокові взаємовигідні відносини між фірмами, що дозволяють кожній з них ефективно досягати довгострокових цілей, координувати та оптимізувати використання спільних ресурсів і мінімізувати трансакційні витрати.

# Стратегічні альянси

**Стратегічні альянси** – довгострокові взаємовигідні відносини між фірмами, що дозволяють їм розвивати співробітництво в галузі збуту продукції, НДДКР, виробництва продукції та технологічного розвитку

## Цілі

- Зниження ризику;
- Економія на масштабах виробництва;
- Обмін технологіями;
- Зниження чи подолання конкуренції;
- Долання торговельних чи інвестиційних бар'єрів.

## Типи

Горизонтальні (в межах галузі)  
Вертикальні (з постачальниками чи споживачами продукції)  
Доповнювальні (глобальні авіаперевізники з регіональними)

## Основа співробітництва

Угоди про співробітництво  
Неформальні угоди  
Передача акцій  
Створення СП



## Обмін акціями

## Створення СП:

- |   |  |
|---|--|
| 1. Toyota Jidosha с Daihatsu Jidosha (51,2% акція), Hino Jidosha (33,8%) и Yamaha Jidosha (5,4%);                                 | «МАЗ-МАН» - для виробництва магістральних тягачів з просуванням у                                      |
| 2. Nissan Jidosha - Renault (по 25% акцій) – виробництво, продаж та розробка авто, однакова колісна база та матеріали оздоблення; | Центральній, Східній Європі та СНД; та "МАЗ-МАН Трейдінг« (консигнаційні склади,                       |
| 3. Mitsubishi Jidosha - Daimler-Crysler (передача 34% акцій);   | регулювання фінансових потоків для проекту);   |
| 4. Mazda Jidosha - Ford (33, 4% акцій). Ford Escape – Mazda Tribute;  | 2. СП Euclid – Hitachi Heavy Equipment (Volvo Construction Equipment - Hitachi Construction Machinery) |
| 5. Isuzu Jidosha, Suzuki Jidosha, Fuji Jukogyo (Subaru) - General Motors (відповідно частка володіння GM – 49%, 20% та 21%)       |  |

**Найактивніші ТНК у формуванні транскордонних стратегічних альянсів у високотехнологічних галузях у 1985-2009 роках**

Назва ТНК	Країна походження	Кількість ТСА
IBM	США	316
Siemens A.G.	Німеччина	244
Philips	Нідерланди	208
Mitsubishi Corp.	Японія	202
Hewlett-Packard Corp.	США	196
Sumitomo Corp.	Японія	186
DKB Group	Японія	167
General Motors Corp.	США	166
Compaq Computer Corp.	США	155

Назва ТНК	Країна походження	Кількість ТСА
American Telephone@Telegraph Co.	США	153
Toshiba Corp.	Японія	149
General Electric Corp.	США	140
Thomson S.A.	Франція	137
Daimler-Benz A.G.	Німеччина	133
Microsoft Corp.	США	133
Sun Microsystems	США	132
Motorola Inc.	США	126
Du Pont de Nemours	США	117
Hitachi Ltd.	Японія	115
Intel Corp.	США	114

*Злиття і поглинання підприємств* – форми концентрації капіталу, які здобули значного поширення в сучасних умовах.

**Основними причинами злиттів і поглинань компаній виступають:**

- глобалізація економіки і лібералізація світової торгівлі. Вступаючи в боротьбу за перерозподіл ринків, компанії прагнуть посилити свої позиції.
- переніс центру ваги міжнародної конкуренції в сектор високотехнологічних товарів і послуг, що зумовлює необхідність зростання витрат на НДДКР.
- проблема надвиробництва і пошуки ринків збуту.

**Злиття (merger)** – це об'єднання двох чи більшої кількості компаній з метою підвищення ефективності господарської діяльності, заощадження на управлінських та маркетингових витратах, поліпшення конкурентної ситуації, усунення конкуренції між собою

Горизонтальні (виробник-виробник);  
Вертикальні (виробник-покупець);  
Родові (виробник фотоапаратів – виробник плівки)  
Конгломератні

Johnson & Johnson: безрецептурна фармацевтика та споживчі товари – біотехнології – підприємства з виробництва медичного устаткування (діагностика) – Penaten (Pfizer) косметичні товари – Janssen-Cilag (галоперидол, антипсихотик)

**Поглинання (takeover)** – добровільна чи примусова купівля-продаж активів чи акцій однієї промислової чи фінансової компанії іншою; можлива купівля не всього пакету акцій, а лише його частини (контрольного пакету), яка надає можливість здійснювати ефективне управління та контроль за компанією, акції якої купуються

Дружні

Ворожі

Повне

Часткове з утворенням холдингу

# Схеми здійснення злиття і поглинання

- 1) компанія  $X$  купує компанію  $Y$  з оплатою в грошовій формі;
- 2) компанія  $X$  купує компанію  $Y$  з оплатою цінними паперами, випущеними компанією-покупцем;
- 3) компанія  $X$  може купити контрольний пакет акцій компанії  $Y$ , при цьому створивши холдинг для компанії  $Y$ , який продовжує функціонувати як самостійна одиниця;
- 4) проведення злиття компанії  $X$  і компанії  $Y$  на основі обміну акціями між ними;
- 5) компанія  $X$  зливається з компанією  $Y$  і в результаті утворюється нова компанія  $Z$ . Акціонери компаній  $X$  і  $Y$  в певній пропорції обмінюють свої акції на акції нової компанії  $Z$ .



Мотиви злиття та поглинання

Підвищення якості управління  
Ліквідація неефективності

Податкові мотиви

Диверсифікація виробництва, можливість використання надлишкових ресурсів

Різниця в ринковій ціні компанії і вартості її заміщення

Мотив продажу „вразброс”

Прагнення підвищити політичну вагу керівництва компанії. Особисті мотиви менеджерів

Економія зумовлена масштабами

Бажання отримати синергетичний ефект

Фінансова економія за рахунок транзакційних витрат

Комбінування взаємодоповнюючих ресурсів

Взаємодоповнення в сфері НДДКР

Мотив монополії

## Етапи процесів ЗіП

Етап	Характеристика
Злиття компаній у 1887—1904 рр.	укрупнення підприємств було викликано зміною законодавчої бази і виключно несприятливими умовами для ведення бізнесу.
злиття компаній в 1916—1929 рр.	вперше з'явилися компанії, що зайняли у ряді галузей монопольне положення. Можливість істотно впливати на ринкові ціни, маніпулюючи виробництвом і пропозицією, забезпечувало їм особливо високу прибутковість і міняло саму суть ринкової економіки, що базувалася до цього на принципах вільної конкуренції

## Етапи процесів ЗіП

хвиля конгломера тнього злиття в 60—70 рр. XX ст..	Поява крупних диверсифікованих компаній (конгломератів) у 60-х роках стала наслідком мілітаризації економіки на чисто комерційній основі. У 70-і роки активна діяльність конгломератів була обумовлена перш за все прагненням придбання активів в сферах електроніки і телекомунікацій
---	--

## Етапи процесів ЗіП

злиття з другої половини 90-х рр.	з прагнення забезпечити стабільність в умовах змінюваних ринків; інтеграція фінансових інститутів; поглиблення інтеграційних процесів в ЄС
--	--

## Етапи процесів ЗіП

хвиля  
злиття в 80-  
х рр.

У 80-і роки прибутки конгломератів стали знижуватися. Компанії, що входили в конгломерати, мали гірші результати, ніж незалежні підприємства в тих же галузях. Нові поглинання приводили до збитків. Створення нових корпорацій супроводжувалося руйнуванням конгломератів, які виникли 10—20 років тому. У цей період переважали поглинання конкурентів шляхом покупки їх акцій, зокрема дуже помітними серед них стали ворожі поглинання. Активно стала здійснюватися горизонтальна інтеграція. Це було викликано пом'якшенням антимонопольного законодавства.

Рік

## Найбільші угоди в Україні

2005

Придбання банком Raiffeisen (Австрія) 93,5% другого за величиною вітчизняного банку «Аваль» за 1,0 млрд. дол. США

2006

Придбання банком BNP Paribas (Франція) 51% акцій п'ятого за величиною вітчизняного банку «Укрсиббанк» за 350 млрд. дол. США

Придбання 94% АБ «Ажіо» банком Skandinaviska Enskilda Banken AB (Швеція)

Придбання 98% АКБ «Мрія» банком ВАТ «ВТБ» (Росія)  
Придбання 98% АТ «ІНДЕКС-БАНК» банком Credit Agricole S.A. (Франція)

2007

Придбання 95% банку «Укрсоцбанк» за 2,2 млрд. дол. США «UniCreditGroup» (Італія)

2008

Придбання ВАТ «Банк розвитку й зовнішньоекономічної діяльності (Внешэкономбанк)» 75% акцій ВАТ «АКБ «Промінвестбанк» за 1080,0 млрд. дол. США

Придбання Intesa Sanpaolo S.p.A 100 % акцій ВАТ «Правекс-банк» за 750,0 млрд. дол. США

2009

Приєднання ПАТ "Сведбанк Інвест" (м.Київ) ПАТ "Сведбанк" (м.Київ) (22.07.2009 - 25.10.2009)



## Найбільші угоди 2010 р. року в Україні

Придбання холдингом Metinvest B.V. (Нідерланди) 74% акцій ПАО «Мариупольский металлургический комбинат им. Ильича»

Придбання в червні 2010 р. російською інвестиційною компанією «Тройка Диалог» 48% акцій металургійного комбінату «Запорожсталь» за 850 млн. дол.

В березні 2010 р. офшорна компанія Daveze Limited викупила акції гірничо-металургійного комплексу ЗАО «Донецкий электрометаллургический завод» у голландської компанії Milo Finance

В вересні 2010 р. польська компанія Alchemia з виробництва труб підписала угоду з ISD Huta Czestochowa Sp. z.o.o., підконтрольній ISD Huta Czestochowa, про придбання заводу (раніше Rurexpol) за 40 млн. дол.

В лютому 2010 р. Ralkon Commercial Limited продала 10% горно-рудної компанії Ferrexpo з активами в Україні

**Вільні економічні зони (ВЕЗ)** – це територія однієї країни, на якій товари не підлягають звичайному митному контролю та відповідному оподаткуванню.

Виникли у 30-х роках у США в період виходу країни з “великої депресії”. Інтенсивно почали створюватися в країнах Західної Європи та Америки у 50-х роках ХХ ст.

Зараз у світі нараховується близько 500 експортно-виробничих зон у 60 країнах.

Обсяг їх експорту становить понад 20 млрд. дол., а зайнятість – близько 4 млн. осіб.

Світовий досвід свідчить, що за відсутності експортних зон вивіз із країни товарів та послуг збільшується в середньому за рік на 7%, за наявності їх – на 20%.

## Гене́за розвитку вільних економічних зон

період	вид	Місце розташування
на початку XIX ст.	митна зона	в Гібралтарі
1934 р.	зони зовнішньої торгівлі	США
1957 р.	аеропорт «Шенон»	Ірландія
1967 р.	“промисловий округ вільної зони Манаус”	Бразилія, Амазоніт
1973 р.	“Силікон – Веллс” (“Силіконова долина”)	США

31973 р. в США створено 84 науково-технічні зони

У 1978 р в Китаї були створені вільні економічні зони в 14 прибережних містах

З 80-х рр. в Південній Кореї, Малайзії, Сінгапурі, Гонконгзі були створені «точкові зони»

## Типи вільних економічних зон

- **безмитні торгові зони** – зони прикордонної торгівлі, порти, склади, транзитні зони, митні зони на підприємствах;
- **експортно-промислові зони, туристсько-рекреаційні** – орієнтовані на зовнішню торгівлю;
- **імпоротно-промислові зони або імпортозамінні** – їх мета – забезпечити споживачів імпоротною продукцією або стимулювати виробництво по заміщенню імпорту;
- **парки технологічного розвитку** – створюються на основі існуючого науково-технічного потенціалу для залучення іноземного капіталу з використанням устаткування, ноу-хау, іноземного управлінського, комерційного чи маркетингового досвіду;
- **банківські і страхові безмитні зони** – створений пільговий режим здійснення банківських і страхових операцій;
- **комплексні зони** – великі за територією, мають ознаки різних ВЕЗ.

## Пільги, що надаються у ВЕЗ

- 1. Звільнення від оподаткування прибутку:**  
можливий варіант сплати 50% ставки податку на прибуток, до 10 років – у випадку реінвестування;
- 2. Звільнення від оподаткування інвестицій:** до 5 років
- 3. Звільнення від сплати ввізного мита та ПДВ:**  
на період освоєння ділянки, до 10 р.- 50%
- 4. Звільнення від обов'язкового продажу надходжень в іноземній валюті**
- 5. Звільнення від плати за землю:** на період освоєння ділянки, до 10 р. – до 50%
- 6. Звільнення від сплати зборів до деяких бюджетних фондів**

## Перелік спеціальних ВЕЗ та територій із спеціальним режимом інвестиційної діяльності

Спеціальні (вільні) економічні зони (СЕЗ):	Території із спеціальним режимом інвестиційної діяльності (ТПР):
"Азов"	
"Донецьк"	В Автономній Республіці Крим
"Славутич"	У Волинській області
"Закарпаття"	У Донецькій області
"Яворів"	У Закарпатській області
"Курортполіс Трускавець"	У Житомирській області
"Інтерпорт Ковель»"	У Луганській області
"Миколаїв"	У Чернігівській області
"Порто-франко"	У м. Харків
"Порт Крим"	У м. Шостка Сумської області
"Рені"	



Назва ВЕЗ	Пріоритетні види економічної діяльності:
Азов	розвиток експедиційно-складської, транспортно-сервісної та виробничої сфери
Донецьк	машинобудування, приладобудування, електротехнічна промисловість; інноваційні проекти по створенню нових матеріалів та виробничих систем
Славутич	впровадження нових технологій, ринкових методів господарювання та розвиток інфраструктури, поліпшення використання природних та трудових ресурсів
Курортополіс Трускавець	лікувально-оздоровчі комплекси; виробництво мінеральних вод; рекреаційний туризм, асенізація, наукові дослідження у галузі охорони здоров'я
Яворів	впровадження інноваційних проектів, видобування вуглеводів, харчова промисловість, легка промисловість, деревообробна та паперова промисловість, виробництво машин та устаткування, будівництво, транспорт
Закарпаття	транспортна, експедиторська діяльність, митні послуги, обслуговування і зберігання транзитних вантажів, пов'язані з ними фінансові функції
Порто - франко	обслуговування транзитних вантажів, їх зберігання, сортування, пакування, доробка, надання транспортно-експедиторських та агентських послуг.
Рені	обслуговування транзитних вантажів, їх зберігання, сортування, пакування, доробка, надання транспортно-експедиторських та агентських послуг.
Миколаїв	машинобудування, суднобудування та приладобудування; оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, виробництво промислових газів, перероблення пластмаси; будівництво, енергетика, зв'язок
Порт Крим	обслуговування транзитних вантажів, їх зберігання, сортування, пакування, доробка, надання транспортно-експедиторських та агентських послуг

## 5.5. Міжнародний інвестиційний ринок

**Міжнародний інвестиційний ринок – це**

- сукупність учасників міжнародного інвестиційного ринку та економічних і правових відносин між ними щодо всіх видів майнових та інтелектуальних цінностей, які направляються в об'єкти підприємницької та іншої діяльності через національні кордони з метою отримання прибутку;
- механізм регулювання сукупності економічних відносин, що виникають між продавцем і покупцем інвестиційних ресурсів, котрі є резидентами різних країн. Основною відмінністю інвестиційного ринку від інших ринків є специфічний характер його товару – міжнародних інвестицій.

# Міжнародний інвестиційний ринок

Структура міжнародного інвестиційного ринку складається із його учасників:

- держава,
- міжнародні організації (Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, ООН та ін.),
- приватних корпорацій,
- банків і інших фінансових установ, які переміщують активи (капітал) за кордон або приймають його із-за кордону.

# Активізація іноземного інвестування

- 1) створення **стабільного законодавства**, яке має забезпечувати державні гарантії захисту вітчизняних та іноземних інвестицій протягом тривалого часу;
- 2) створення **сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату** для реалізації пріоритетних державних програм та інвестиційних проектів;
- 3) сприяння залученню **продуктивного прямого іноземного капіталу** в сферу матеріального виробництва та встановлення державного контролю за його використанням;
- 4) створення **сприятливих умов для розвитку СП**, які займаються виробництвом;
- 5) створення **СП за так званою китайською схемою**, яка передбачає з самого початку володіння контрольним пакетом акцій підприємства українською стороною, згодом, через 5-7 років, українськими мають бути 75% акцій, і ще через 10-12 років СП стає повністю українським;

# Активізація іноземного інвестування

- 6) **заборона ввезення СП застарілої продукції та технологій, які в розвинених країнах вважаються вичерпаними;**
- 7) **розробка та прийняття законодавчої бази щодо страхування ризиків СП**

## 5.6. Міжнародне виробництво

**Міжнародне виробництво** за своєю економічною природою уявляє собою продуктивну силу, що дозволяє досягати намічуваного суспільно корисного результату у сфері виробництва, наукових досліджень, збуту при менших затратах живої та уречевленої праці порівняно з необхідними для досягнення подібного результату у випадках, коли учасники діють поодинці.

**Міжнародне виробництво охоплює виробничі відносини, що проявляються на:**

- макрорівні – це процес розширення та поглиблення світогосподарських зв'язків,
- мезо- та мікрорівнях – у залученні регіонів, галузей, підприємств до міжнародних операцій



За еkleктичною парадигмою міжнародного виробництва Дж. Данінга виділяється **п'ять головних типів міжнародного виробництва** залежно від детермінуючих факторів:

- 1) виробництва, що ґрунтуються на ресурсній базі й спільному використанні капіталів, технології, додаткових активів, природних ресурсів, інфраструктури, ринків;
- 2) виробництва ринкової основи: реконструкція й модернізація, ввід в дію інші потужності, ефект масштабів виробництва, зниження матеріальних і трудових витрат;
- 3) виробництва, що базуються на раціональній спеціалізації продуктів або технологічних процесів;

4) виробництва, пов'язані з торгівлею й розподілом продукту: скорочення затрат на виробництво і доступ до місцевих ринків, близькість замовників, післяпродажне обслуговування;

5) змішані виробництва, що становлять різні комбінації назва них чотирьох і використовують, крім того, переваги ринку та портфельних інвестицій.